

*Horváth Tibor köszöntése
75. születésnapján*

Születésnapj köszöntőmben Horváth professzor úr munkásságának azt a szegmensét szeretném kiemelni, amely a büntetés-végrehajtással kapcsolatos, és amelyhez személyes emlékeim is fűződnek. Amihez pedig személyes emlékeink és élményeink fűződnek, az bizony lehet, hogy szubjektív képzetekkel is jár, ezért kérem, nézzék el nekem, ha Professzor úr méltatásából a szokásosnál is jobban hiányzik a tudomány emberéhez illő, hideg, objektív mérlegkészítés.

Életem egyik legszerencsésebb véletlenének tartom, hogy Horváth Tiborral ott és akkor, 1972 őszén a Rendőrtiszti Főiskola Laktanya utcai épületében találkoztam. Ez a kezdet pedig akkor és ott még semmi jóval nem kecsegtetett. Tökölről, a nevelői irodából való nagy hirtelen átvezénylésem az újonnan főiskolai rangra avanzsált Rendőrtiszti Főiskola büntetés-végrehajtási szakára a bizonytalanság hidegzuhanásával kezdődött: munkaköri kötelességem a büntetés-végrehajtási jog oktatása lett. Hogy ez mit tartalmaz, azt a velem egykorú, de tapasztaltabb bv.-s hallgatóim sem tudták megmondani.

A büntetés-végrehajtási jog iránt való tájékozatlanságom – mint ezt később megkönnyebbülten megállapíthattam – nem az én hibám volt. Azt a buzgalmat, ami e jogág kirajzolása körül a századfordulón Finkey Ferenc vezérletével fellángolt, történelmünk hullámverései kioltották és csupán a 60-as évek közepén került újból a jogalkotás látóterébe. Az akkor egy derűs pillanatban tető alá hozott első törvényi szintű szabályozás még csupán egy jelzőtorna lett annak a törekvésnek, hogy egy új jogág keresi helyét a jogrendszerben.

A jogalkotók munkájuk végeztével elszéledtek, ki-ki a maga nyájához, a kriminológiához, a büntetőjog tudományhoz, szép emlékként megőrizve e szellemi kiruccanást. A büntetés-végrehajtás tudományos nevelőszülők nélküli árvagyerekként ödöngött, amikor Horváth Tibor rátalált. Ez a találkozás azért nem lehetett teljesen véletlen, hiszen a fiatal kutató érdeklődése talán már az orosz mester Sar-

gorodszkij hatására is feltámadhatott – ezt jelzik a 60-as években megjelenő írások – de valószínűbb, hogy a hazai bűnügyi tudományok egyik legjelentősebb műhelye, a Jogtudományi Intézet illetékes főosztálya élén erősödött meg szándéka e mellőzött tudományterület felemelésére. Az pedig megint a véletlenek szerencsés összecsengése, hogy a művelni szándékolt terület és Horváth Tibor leplezetlen pedagógiai orientációja a Rendőrtiszti Főiskolán találkozhattak egymással – és velem.

Bevallom, hogy famulusi ténykedésem mellett feloldotta szakmai aggodalmaimat, de emberi szorongásom még sokáig megmaradt. Horváth Tibor választékos – majdhogynem arisztokratikus – eleganciájával, beszédstílusával, szigorú tekintetével és hétről-hétre megszodált műveltségével messze kirítt abból a harcos, gondolkodásában is uniformizált környezetből, ahova adaptálódtam. Jelenléte igényességet, pontosságot, állandó szellemi készenlélet parancsolt – mindazt, amivel korábban nem rendelkeztem. Bizonytalanságom felkészültségemben az ő tekintete előtt mindmáig megmaradt.

A Horváth Tibor mellett eltöltött tíz esztendő – mialatt ő a tantárgyat, a büntetés-végrehajtási jogot felsőoktatási kurzussá építette – szakmai életem egyik legszebb korszaka volt. Mint később megértettem ez az építkezés nem csupán egy főiskolai tantárgy kiérlelése volt, hanem egy új jogágért való küzdelem is, egy új tudományág alapjainak kidolgozása is.

Horváth Tibor az elsők között ismerte fel, hogy a büntetés-végrehajtás jogi rendezésének társadalmi-politikai jelentősége van, hiszen a büntetés az egyik legérzékenyebb, ha nem a legérzékenyebb beavatkozást jelenti az állampolgárok magánéletébe, másrészt pedig a végrehajtás törvényességéhez szakmai érdekek fűződnek.

Figyelemmel kísérhettem, ahogy hétről-hétre, évről-évre gyarapodik a tantárgy ismeretanyaga. Termékeny időszak volt. 1975-ben már egy jegyzet első, 77-ben egy második kötete, 80-ban egy szakirodalom gyűjtemény készült el. Végül e folyamat

koronája az 1983-ban Horváth Tibor szellemi irányításával és meghatározó szerzői közreműködésével megjelent hazai első, szintetizáló büntetés-végrehajtási tankönyv volt. E munkában nevéhez fűződik a tudományelméleti és rendszertani, valamint a történeti és összehasonlító feldolgozás. Húsz év távlatából úgy látom, hogy e munka jelentősége messze meghaladta fogadtatását. A szakmai közvéleményben akkor még csak a legjobbak ismerték fel, hogy a büntetés-végrehajtási jog nagykorúsítására megérett az idő. A tankönyv mindenesetre elindította, felpezsdítette a szakma körüli érdeklődést, lendületre sarkallva a büntetés-végrehajtás iránt vonzalmat érző kutatókat, akik közül ma már jó néhányan e tudományterület elismert művelői.

Horváth Tibor tudományos és oktatói közreműködése egyik arculatformálójá lett a büntetés-végrehajtási szervezet 70-es években megjelenő új tisztii generációjának. E drasztikus, nagy lemaradást beépítő generációváltásban, a 70-es években mintegy a tisztii állomány kétharmada cserélődött ki és nyert felsőfokú képesítést, többségük a Rendőrtisztii Főiskola bv. szakán. A büntetés-végrehajtási jog című tantárgy pedig nem csupán a jogszabályok ismeretére és betartására ösztönzött – bár erre is létszükséglete volt a szakmának – hanem ezen jóval túlmutató módon nevelt a humánus, célszerű bánásmód kultúrájára is. Pedagógiai munkája a korszerű európai elveket és normákat vetítette előre.

Tudományos tekintélyével és tájékozottságával hozzájárult ahhoz, hogy a Rendőrtisztii Főiskola és a Bv. Tanács bekapcsolódjék a felsőoktatás vérkeringésébe, a bűnügyi tudományok művelésének áramlataiba.

A büntetés-végrehajtási jog és tudománya nagykorúsága melletti elismertségét csak a rendszerváltozás után nyerhette el. Az a vetés, amit Horváth professzor úr a 70-es és a 80-as években végzett, a 90-es években érett be. Ma már senki sem kételkedik abban, hogy a büntetés-végrehajtási jog nem jogágazat. A szakterület tudományos udvartartása is szépen gyarapodott: 8 tudományos

fokozat született az elmúlt másfél évtizedben a büntetés-végrehajtás témakörében. A bv. jog tudományos fejlődése lehetővé tette, hogy Finkey ideája, a börtönügynek a jogászképzésbe való bevonása – ha egy évszázad késéssel is, de – megvalósulhasson. Ma már valamennyi karon főkollégiumként oktatják, sőt a jogászai szakvizsga követelmények részévé is vált.

Horváth Tibor nem csupán a büntetés-végrehajtás mai tudományos arculatának formálójá, hanem foglalkoztatja e tudomány jövője is. Szándéka a börtöntudományok hazai művelésére már nagydoktori értekezésében megmutatkozott, amikor e munka összefoglalásában kifejti, hogy a büntetési elméletek továbbfejlődésének egyik alapfeltétele a pönológia tárgyismeretének felhasználása. Ez inspirációt ad ahhoz, hogy tovább buzgólkodjunk ebben az irányban, a jogkövetkezmények valóságjelenségeinek feltárásában – várva természetesen Professzor úr további ösztönzéseit.

A 80-as évek elején, amikor a Horváth család Miskolcra költözött, Professzor úr csak földrajzilag távolodott el tőlem. A távolból is érzékeltem figyelő, érdeklődő, kritikus tekintetét. A véletlen most úgy hozta, hogy egymás közelségében lakunk és rendszeres időközönként találkozunk. Számomra ezek a találkozások ugyanolyan szellemi élményt nyújtanak, mint 30 évvel ezelőtt. Az idő elszaladt, eltávozott szeretteink is nyomják a lelkünket, de életet bennünket a jól végzett munka öröme és az, hogy még nagyon sok a tennivalónk.

Ilyenkor lakásom erkélyéről együtt csodáljuk meg a Pilis és a Hármashatár-hegy színárnyalatokban gazdag karéját és a Pilis mögé bukó napot. Innen nagyon szép a naplemente.

Hetvenötödik születésnapja alkalmából öszinte szívvel köszöntöm Horváth Professzor urat hálás tanítványai és követői nevében. Köszönünk mindent, amit tőle tudásban és emberségben kaptunk. Kívánunk neki jó egészséget, derűt, töretlen alkotókedvet.

Dr. Lőrincz József